

ROMA DÖNEMİ'NDE ADANA

Fatih ERHAN*

Özet

Antik Kilikia kentlerinden biri olan Adana, günümüz Çukurova'sında, Seyhan Nehri'nin (=Saros) her iki kıyısında yer alır. Antik kentin merkezi ise, modern Adana'nın ortasındaki Tepebağ Höyük'tür.

Bu çalışmada, Adana'nın Roma dönemindeki siyasi, ekonomi ve inanç durumu incelenmiştir. Adana, Hititler'e kadar uzanan yüzyıllar boyunca birçok medeniyet için önemli bir kent olmuştur. Klasik dönemlerde Adana'dan ilk kez M.Ö. 4. yy'da Pseudo-Skylaks ticaret merkezi olarak bahseder. Üzerinde kralın büstü ve kralla ilişkili resmi kent adının yer aldığı bronz sikkelere göre, Adana, Seleukos Kralı IV. Antiokhos Epiphanes (M.Ö. 175 – 164) döneminde önem kazanmış gibi görünmektedir.

Kent, Pompeius döneminde Kilikia korsanları için bir hapishane olarak kullanılmıştır. Roma'nın etkili döneminde ise, bölgenin metropolisi olan, yakınındaki Tarsus'tan dolayı, Adana nispeten küçük bir öneme sahiptir. İzleyen birkaç yüzyıl boyunca kent, Roma'nın Doğu'ya uzanan askeri yolu üzerinde bir konaklama merkezi olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun tamamen ikiye ayrıldığı M.S. 395 yılından sonra ise Bizans İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Adana, Kilikia, Roma Dönemi, Tepebağ Höyük*

* Dr., Çukurova Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Balcalı, Sarıçam/Adana erhanfatih@hotmail.com

KAYNAKÇALAR

Antik Kaynaklar

APPIANOS, *Romaika (Appian's Roman History)*, Çev. H. White, The Loeb Classical Library, London 1955.

CASSIUS DIO, *Rhomaika. Historia Romana (Dio's Roman History)*, Çev. E. Car, The Loeb Classical Library, London 1961.

DIO CHRYSOSTOM, *Discourses 31-36*, Çev. J.W. Cohoon, H. Lamar Crosby, The Loeb Classical Library, London 1940.

HESIODOS, "Theogonia", *Hesiodos Eseri ve Kaynakları*, Çev. Sabahattin Eyuboğlu, Azra Erhat, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991, s.103-140.

HOMEROS, *İlyada*, Çev. Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul 1999.

PLUTARKHOS, *Bio Paralleloï (Plutarch's Paralel Lives)*, Çev. B. Perin, The Loeb Classical Library, London 1948.

PROCOPIUS, *De Aedificiis*, (Çevrimiçi), http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Procopius/Buildings/1A*.html, 15.04.2015.

PSEUDO-SKYLAKS, *Periplous*, Çev. Murat Arslan: Murat Arslan, "Pseudo-Skylaks, *Periplous*", *Mediterranean Journal of Humanities*, II/1, Antalya 2012, s.239-257.

STRABON, *Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XII, XIII, XIV*, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2005.

STEPHANOS BYZANTINOS, Στέφανος Περί πόλεων = *Stephanus. De Urbibus Et Populis*, Çev. Thomas de Pinedo, Amsterdam 1678.

TACITUS, *Historiae*, (Çevrimiçi), <http://www.thelatinlibrary.com/tacitus/tac.ann.12.shtml>, 28.03.2015.

TITUS LIVIUS, *Ab Urbe Condita Libri*, (Çevrimiçi), <http://www.thelatinlibrary.com/liv.html>, 13.01.2015.

Modern Kaynaklar

AKOK, Mahmut, "Augusta Şehri Harabesi", *Türk Arkeoloji Dergisi VII-2*, Ankara 1957, 15-20.

BOSCH, Clemens Emin, *Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler, Studien zur Geschichte Pamphylie*, Çev. Sabahat Atlan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1957.

DEMİRTOP, Burhanettin, *Antik Çağ'da Batı Kilikya ile Doğu Pamphylia Arasındaki İlişkiler*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2009.

DURUGÖNÜL, Serra, "Kilikya Kulelerinin Tarihdeki Yeri", *Arkeoloji Dergisi III*, 1995, s. 197 - 202.

DURUKAN, Murat "The Connection of Eastern and Central Cilicia with Piracy", *Adalya XII*, Antalya, Sunan – İnan Kırac Akdeniz Medeniyetlerini Araştırma Enstitüsü Yıllığı, İstanbul 2009, s. 77-102.

ERHAN, Fatih, *Antik Çağ Kilikia Sikkelerinde Dinsel Tasvirler*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2014.

GİRGİNER, K. Serdar, "Tepebağ Höyük (Uru Adaniia) Kizzuwatna'nın Başkenti miydi?", *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, Ed. Erman Artun, M. Sabri Koz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, 70 – 85.

GOUGH, Michael, "Augusta Ciliciae", *Anatolian Studies*, Vol. 6, 1956, s. 165-177.

GOUGH, Michael, "Anazarbus", *Anatolian Studies II*, Ankara 1952, s. 85-150.

GRİMAL, Pierre, *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma*, Çev. Sevgi Tamgüç, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1997.

- HILD, Friedrich, HELLENKEMPER, Der von Hansgred, *Kilikien und Isaurien, Tabulae Imperii Byzantini 5*, Wien 1990.
- JONES, Arnold Hugh Martin, *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford 1998.
- KAYA, Mehmet Ali, "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi. Roman Provinces in Anatolia: Frontiers and Roman Administration", *Ankara Üniversitesi, DTCF, Tarih Bölümü, Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 24, Sayı 38, Ankara 2005, 11 – 30.
- KURT, Mehmet, "Roma Cumhuriyet Dönemi'nde Kilikya Bölgesi ve Yerel Güçler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: XI, Sayı 1, 2009, 115-139.
- LANGLOIS, Victor, *Voyage dans la Cilicie et dans les montagnes du Taurus, exé cuté pendant les anné es 1852-1853*, Paris 1861.
- LEVANTE, Eduardo, "The Coinage of Adana", *NC*, 144, 1984, 81-94.
- MAGIE, David., *Roman Rule in Asia Minor to the End of Third Century after Christ I-II*, Princeton 1950.
- MITFORD, Terence Bruce, "Roman Rough Cilicia", *ANRW* II, 1980, 1230-1257.
- ÖZMEN, Yüksel, ÖZEROL, M. Erkan, "Adana'nın Simgeleri Taş Köprü, Saat Kulesi, Atatürk Parkı, Sabancı Merkez Camii, Bebekli Kilise, Bahri Paşa Çeşmesi, Küçük Saat", *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne: Adana Köprü Başı*, Ed. Erman Artun, M. Sabri Koz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.
- ÖZSAİT, Mehmet, *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul 1985.
- RAMAZANOĞLU, Gözde, "Adana'da Roma Dönemi Köprüsü: Taşköprü", *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, Adana 2009, 305-322.
- RAMSAY, William Mitchell, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. M. Pektaş, İstanbul 1960.
- SAYAR, Mustafa Hamdi, "Tarcondimotos, seine Dynastie, seine politik und seine Reich", Eds. Eric Jean v.d., *La Cilicie: Espaces et Pouvoirs Locaux, Varia Anatolica*, XIII, Paris 2001, s. 373-380.
- SAYAR, Mustafa Hamdi, "Çukurova'nın Kutsal Kenti Kastabala", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, Sayı 99, İstanbul 2000, s. 2-12.
- SAYAR, Mustafa Hamdi, "Antik Kilikya'da Şehirleşme", XII. *Türk Tarih Kongresi I* (1994), TTK Yayınları, Ankara 1999, s. 193-216.
- SHERWIN-WHITE, Adrian Nicholas, "Lucullus, Pompey and the East", *CAHIX*, 1994, 229-266.
- SHERWIN-WHITE, Adrian Nicholas, "Rome, Pamphylia and Cilicia", *JRSLVI*, 1976, 1-14.
- ŞAHİN, Fatma (2015a), "Erken Tunç Çağı'nda Doğu'dan Batı'ya Köprü: Çukurova", *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 24, Sayı 1, Adana 2015, 285-302.
- ŞAHİN, Fatma (2015b), "Tepebağ Höyük 2014-2015 Kazı Çalışmaları", 37. *Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu*, 11-15 Mayıs 2015, *Atatürk Üniversitesi, Kültür ve Gösteri Merkezi, Erzurum* (12 Mayıs 2015, Saat:11:30, C Salonu).
- TAHBERER, Bekircan, *Antik Kilikia Sikkeleri*, Adana 2005.
- TAHBERER, Bekircan, "Sikkeler Işığında Antik Adana", *Kizzuwatnalı Kraliçe Puduhepa Anısına Denemeler*, Adana Kültür-Sanat Derneği Yayınları, Adana 2001.
- TEMPESTA, Claudia, "Antiochus IV.th Epiphanes and Cilicia", *Adalya VIII*, Antalya, Sunan – İnan Kırac Akdeniz Medeniyetlerini Araştırma Enstitüsü Yıllığı, İstanbul 2005, 59 – 82.
- ÜNAL, Ahmet, GİRĞİNER, K. Serdar, *Kilikya – Çukurova İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji*, Homer Kitabevi, İstanbul 2007.